

Шахворост А.О.

*студент 5-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ТА СУЧАСНИЙ СТАН ІНСТИТУТУ АДВОКАТСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ

Конфіденційність стосунків адвоката та підзахисного, дотримання адвокатської таємниці є фундаментом для успішного розвитку подій в процесі здійснення адвокатської діяльності. Зокрема, інститут адвокатської таємниці пройшов довгий і тернистий шлях в історії розвитку адвокатури України і отримав своє законодавче закріплення.

Вперше в Україні поняття «адвокатська таємниця» на законодавчому рівні було закріплено в Третньому Литовському Статуті 1588 року. Статут встановлював порядок судового захисту, якому присвячено п'ять артикулів (57-61) дев'ятого розділу. Автори монографії «Історія адвокатури України» відзначають, що коли прокуратор намагався передати інформацію протилежній стороні і стати її прокуратором, то він позбавлявся права адвокатської практики. ([Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://shpargalka.org.ua/r/0/422.html>)

Поняття адвокатської таємниці появи «Прав, за якими судиться малоросійський народ» 1743 р. є цілком сформованим і стає загально поважним через розкриття його змісту. У згаданому джерелі про адвокатську таємницю вказується, що «Поверенный. ежели, что-либо выдаст противной его стороне или, к ней пристанет, и в пользу ея, а во вред дела, то такого поверенного должно удалить от производства».

Наступним важливим періодом в історії адвокатури України стала Судова реформа 1864 р., зокрема це й стосувалось адвокатської таємниці. За Судовими Статутами від 20 листопада 1864 року, а саме в ст. 403 зазначалось, що присяжний повірений "не повинен був розголошувати таємниці свого довірителя не тільки під час ведення його справи, а й у випадку усунення від неї навіть після закінчення». Це стосувалось і приватних повірених, однак їх функції, на відміну від присяжних повірених, були дещо інші. ([Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://otherreferats.allbest.ru/law/00064354_0.html)

В Радянській Україні з 2 жовтня 1922 р. діяло Положення про адвокатуру, затверджене постановою ВУЦВК. В ньому йшлося про колегії оборонців, однак, визначення адвокатурі не дається, поняття "адвокатура" та "колегія оборонців" не розмежовуються, поняття "адвокатська таємниця" також не визначається.

В 1962 р. Указом Президії Верховної Ради СРСР затверджено Положення про адвокатуру в УРСР. В Положенні йдеться про зміст адвокатської таємниці і вказується, що "Адвокат не має права прийняти доручення на ведення справи. коли він у даній справі раніше давав юридичну допомогу особі, інтереси якої суперечать інтересам особи, яка звернулася з клопотанням про ведення справи, та адвокат не повинен розголошувати відомості, які йому стали відомі від довірителя в зв'язку з наданням юридичної допомоги у даній справі, адвокат не може бути допитаний як свідок про обставини справи, які стали йому відомі у зв'язку з виконанням обов'язків захисника у даній справі". Також зміст адвокатської таємниці визначався і в ст. 61 Кримінально-процесуального Кодексу УРСР.

Значним успіхом в історії розвитку інституту адвокатської таємниці стало прийняття Закону «Про адвокатуру в СРСР» 1979 року, а саме в статті 7 Закону зазначається, що "Адвокат не має права прийняти доручення про надання юридичної допомоги у випадках, коли він у даній справі надає або раніше надавав юридичну допомогу особам, інтереси яких суперечать інтересам особи, що звернулась з проханням проведення справи, або брав участь як суддя, прокурор, слідчий, особа, що провадила дізнання, експерт, спеціаліст, перекладач, свідок або понятий, а також коли в розслідуванні або розгляді справи бере участь службова особа, з якою адвокат перебуває в родинних стосунках. Адвокат не має права розголошувати відомості, переданні йому довірителем у зв'язку з наданням юридичної допомоги". (Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки «Про затвердження Положення про адвокатуру Української РСР» від 31.10.1980 № 1050-X // Нормативні акти України : електронна база даних [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T801050.html)

Після розпаду СРСР адвокатура продовжила свій розвиток і в незалежній Україні. Результатом цього стало прийняття Закону України «Про адвокатуру» 1992 року, в якому на законодавчому рівні було закріплено поняття «адвокатська таємниця». В статті 9 Закону зазначалось, що предметом адвокатської таємниці є питання, з яких громадянин або юридична особа зверталися до адвоката, суть консультацій, порад, роз'яснень та інших відомостей, одержаних адвокатом при здійсненні своїх професійних обов'язків. Дані попереднього слідства, які стали відомі адвокату в зв'язку з виконанням ним своїх професійних обов'язків, можуть бути розголошені тільки з дозволу слідчого або прокурора. Адвокати, винні у розголошенні відомостей попереднього слідства, несуть відповідальність згідно з чинним законодавством. (Закон України «Про адвокатуру» від 19.12.1992 № 2887-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 9. – Ст.62)

Зважаючи на те, що Україна молода, незалежна держава, національне законодавство було не досить досконалим і зазнавало багатьох змін. Після багаторічної роботи, враховуючи практику адвокатів, численні обговорення серед юристів було прийнято рішення покращити законодавство і прийняти новий закон. Результатом стало прийняття Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 року. Зокрема, в новому законі було більш детально і чітко вказано про інститут адвокатської таємниці. А саме в статті 22 Закону «адвокатська таємниця» розуміється, як будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, про клієнта, а також питання, з яких клієнт (особа, якій відмовлено в укладенні договору про надання правової допомоги з передбачених цим Законом підстав) звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності. (Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 № 5076-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 27. – Ст.282)

Зокрема, й щодо дотримання адвокатами принципу конфіденційності вказується в ст.10 Правил адвокатської етики, затверджених Установчим З'їздом адвокатів України від 17.11.2012 року. Відповідно до нього конфіденційність є необхідною і щонайважливішою передумовою довірчих відносин між адвокатом і клієнтом, без яких є неможливим належне надання правової допомоги, здійснення захисту та представництва. (Правила адвокатської етики від 17.11.2012 р. // Нормативні акти України : електронна база даних [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vkdka.org/pravil-advokatskoji-etiki/>).

Також, відповідно до положень чинного Кримінально Кодексу України, а саме в ст. 397 КК міститься інформація про те, що забороняється втручання в діяльність захисника і карається відповідними санкціями згідно з Кодексом. (Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 25 – 26. – Ст.131)

Підсумовуючи вище викладене, можна дійти висновку, що інститут адвокатської таємниці розвивався впродовж багатьох років і зазнав значних змін. А з 1922 р. по 1960 р. адвокатська таємниця, як правова категорія, в сучасному її розумінні, не існувала. Таку ситуацію, вважаю, можна пояснити як репресивним характером права того періоду, так і відсутністю приватного права в його сучасному розумінні. Більш чітко і органічно адвокатська таємниця розвинулась в роки незалежної України. Щодо перспектив подальшого розвитку, то адвокатська таємниця за своїм економічним змістом наближається до службової, тобто потребує нового тлумачення. Необхідно закріпити адвокатську таємницю в цілому в системі права України, надати новий статус, де провідним повинен стати економічний фактор.

Шкільнюк А.Д.

*студентка 2-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ
РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ**